

JÄ KOJTSVIJJÛN JATS KOJTSMËKIN JUU’ VE’E JAYU OY TYUKJÖÖJTYKAP.

TRANSLATION OF THE UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS TO MIXE IN THE ALTERNATIVE TO TOTONTEPEC, MIXE, OAXACA, MEXICO.

Article 1

Tum akijpxa xa ve’e jayu kye’ex, ve’em ax jö’n tyukidaakjüva tijaty mëkin; ve’empa axjö’n jä jyööjtykin di yaknaxy, jats oy myujatyöö’tëjk di mëet nayjavajüt.

Article 2

Tum apaatjüp yë ve’e jayu ixyë’ë yë pava’nün, va’an di pëna di tiya, jya të’ëxtëjka, jya yaa’tyëjka, jya tikütsam jä jyaantsy ja’vün, pën vintso jä vyinma’yün uk pu jyööjtykün di yakyo’oy, di yaknaxy.

Ka’a ve’e tii y’itüt viijnk ixün jya tikütsam jä yakkutöjkün jöma jööjtyka jöma tsyüüna, pënu viijnk jä yakkutöjkkjüp uk pu viinm jä nyaajkutöjkküxjü.

Article 3

Yakjayäjpp pe’e jä mëkin, jats jayu jyööjtykat, oy tsöj, ka’a jayu yakjömtönüt yaktitönüt.

Article 4

Nipëna ve’e kyayak’akää’yat jats myutönüt tsaatsytö’nün mëet, ka’a ve’e pyüma jatse’e jayu kyää’työnüt jats tsyaatsy tönüt.

Article 5

Nipëna ve’e kyayakvopüt, kyayaktsiiküt, uk yakjömtönüt yaktitönüt.

Article 6

Ananyijöma ve’e jayu tyukida’akyë, jats yakvintsë’ëgat kyutöjkin, myëkin jats vyinma’yin jöma tsyüüna.

Article 7

Jä pava’nün tökë’ëyji jä ve’e jayu di akäägat, tö’kë’ëyji jä ve’e jayu di nikojtsva’atsüt. Pün pün tse’e töömp, nüüjmip ka oyap, yü pava’nën tse’e xputëjkimdap.

Article 8

Ananyijöma tse’e tyukida’aky jä putëjkin, jä yakkutöjkün juu’ ve’e putëkap jats ka’a pën di vinaxy, jats jä mëkin xö’n jä pava’nün di yakkutuk.

Article 9

Ka’a ve’e pyüma jats jayu yaksömmüt uk pu yakmatsüt ovintsova, ni ka’ava jats jayu yakvojppitsümüt nyaax, kyajpün jëët.

Article 10

Tum tukidaakjüp tse’e jayu ananyijöma jats yak’amotünaxüt may jayu vyinkujk, jats jä tokinpayo’yva pën oy töömp, van’ittse’e yak’ixüt yakpayo’oyüt pën jyayejpp pe’e ja tokin juu’ ve’e yaktuknixë’ë’ip.

Article 11

Ka’a tse’e di akääga jats jayu tokinjëëtp tyun tankojüt pën ka’ana ve’e oy yak’ix, yakpayo’oy jä tyokin, ve’em ax jö’n jä pava’nün pyüma.

Nipëna tse’e kyayaktokinpëmüt ku ve’e ti di tun, di këts, pën ka’a ve’e jä kutöjkin jats jä pava’nün ve’em vya’any. Ka’a tse’e di akääga jats niyöjk tyun yaktukkuväjtpat jä tyokin, vanxüpe’e di kuvätüt ax jö’n jä pava’nün yo’oy.

Article 12

Nipüna tse’e kyayaktutëjkijyat ovintsova jyööjtykin, jyëjñü tyëjk , jatsü y’it juu’ kyë’mip , mëet këts ayook juu’ yakvintsë’kintokijyap, pën ve’emtse’e jyatsy, tukidaakjüp tse’e jats jä pava’nün kyuva’anjüt kyukotsjüt.

Article 13

Tukidaakpe’e jats jayu yo’oyët nyaxüt pün jömajaty jayu di tsük, uk pu pün jöma jayu jyööjtykava’any, pün jöma jayu naax, kajpën nyatyukmutsükjë.

Yakjajtype’e yë pava’anün jats jayu nyëjxüt viijnksoj, jekum uk pën jöma tëmü naat jats di avimpijtinüvat nyaaxü kyajpün.

Article 14

Pën pën tse’e yakpavojpp o’yip tse’e di anëjxat viijnk it jatse’e jëm tsyëënat jyööjtykat. (Jekum).

Ixyü’ü yë kutöjkën ka’a tse’e yaktuktää’nüt, jats jayu nyin va’anüt, jats ka’a yü ve ve’e y’oya ax jö’n Naciones Unidas di pava’any.

Article 15

Tö’kkë’ëyji tse’e jayu di vinmatsyjü jatse’e tsyëënat jyööjtykat jöma tyukida’akyjü.

Ka’a xa ve’e di vinmatsyjë jats jayu yakpüjkjat jä it, naxviijn jöma jyööjtykën di yaknaxy,ni ka’a tse’e yak’akää’yat jats tyanüt pën nëjxxüvaanüp viijnksoj.

Article 16

Jä jayuda juu’ jyööjnt të di ajä’yidinü jats yaa’vyëjktinüt, tyë’ëxpëjktinüt, ka’a tse’e yakviijnk ixüt pën jöma tsyoo’nda, jats jä jyaantsyja’vinkëjx, jatse’e nyamyëëttsëënajadat, y’önëk di jayäptat jats oy jyööjtykadat ku nyamyëëttsëënajadat, nay ve’empa pën vi’ntso di payo’oyda nyamyasookjidinüt.

Van’it tse’e nyavyëkjüdat pën ve’emme’e jä tsyojkünda jä navyëjkjüvada.

Jä jayu yaa’tyëjk , të’ëxtëjk , müjjit muutskit, jä’äkëjx tse’e jyäja kajpün, vyinmajtsjup tse’e pyutëkajüt, kyuva’anjüt kyukotsjüt jä yakkutöjkpa pyava’nün.

Article 17

Tö’kë’ëyji jayu di vinmatsyjü jats pëëmdük dë jayäpüt, ve’em ax jö’n nëtö’jaty, uk pu tö’kmuk.

Ka’a dë vinmatsyjü jats jayu ovintsova yakpëjkjat y’it.

Article 18

Tö’kë’ëyji jayu di vinmatsyjü jats viinm di payo’oyüt pën tii työnüvaampy uk pën vitso jä jyaantsyja’vün, o’yip di yaktikütsüt jä jyaantsyja’vün jats di yakyo’oyüt naaydum uk pu jayu mëet, o’yip di yakjay’ixjüt, dyakjanyijavajüt jä y’ixpëjkün jats kyutyó’nün mëet.

Article 19

Tum tukidaakjup pe’e tö’k uk pu jadö’k jats di kojtsnaxüt vintso juu’ dë payo’oy ax ka’a tse’e të akääga yaktuk’ixüt yaktukmotuvat pën vintso juu’ të dë kojtsnaxy o’yip dë yakjanyijavajüt pën jöma jatsy dë tsëk, pën vintso dë tsëk.

Article 20

Yakjajtsype’e jä pava’nün jats jayu nyamyökjüt jats jayu nyatyukotsjüt nyatyukmaaydükjüt pënu tii oy yakxon. Vyinmajtsjudüp tse’e jayuda jats nyay’amökajadat jats dë kojtsmökktat juu’ oy juu’ tsöj jats ka’a myutoküntun.

Nipēnats kyayak’akāā’yat jats dē tōnūt, uk dē tuktēkat pēn tii kyatsējkp.

Article 21

Tukidaakjūpū jayu jats kyajpūn dē mutōnūt viinm, uk kutōōmpa mēēt juu’ dyakvinkēn.

Vyinmajtsjuvap tse’e ananyijōma jayu jats ja myujayuda di mutōnūt jōma kyunaaxa.

Vā’ā xa ve’e kyutōjkūn tōōmp ja kajpūn pyava’any jats kutōōnk di patōndat, ax kajpūn tse’e vye’na pyava’any uk pu di pēēmp pēn vin’itte’e tyukida’akjū jats kutōōnk tyukida’akyjū pēn vintso ve’e di yakyo’oydat uk pu di yakjapyanējlkxjūdat vintso ve’e oy tsōj yo’oyūt, jats ka’a jayu koojjyi nyavyin’ēē’njūt.

Article 22

Tō’kkē’ēyji ve’e jayu di vinmatsyjū, jats jayu oy tsōj tsyēēnat, jats jayu yakmo’ojūt jā putējkin juu’ tēmji uk jekum tsoo’mp meen kējx, uk jyatikējxa, jā’ā tsyē ve’e, jats di tuk’oyat di tukjōjtsykat pēn pēn yē di majtsp.

Article 23

Vyinmajtsjupe’e jats tō’kē’ēyji jayu tyōnūt jats di vinkonūt pēn tii tōōnk tyōnūvaampy, oyū tsōj, jats ka’a tyōōnk yaktukmaso’okūt , pēn y’akāā’yajūt jats dyaktikūtsūt ja jyayvūn yē putējkin kējx

Jyapēna, tse’e pēn pēne’e tōōmp tukidaakjūp tse’e jats yakmujōyūt akijpxa mēēt myu’atōōnk jats ka’a yakviijn’ixūt

Jyapēna pēn pēn mutōōmp, ax tukidaakjūp tse’e jats yakmujōyūt pēn vinxūp di akāāga jats nyipaadūxjūp ku dyaktōnūt mēēt tsyaanū kyoo, jats pēn tii o’yip jyaa’k yaktukputēkat.

Vā’ā ve’e tyukida’aky jats jayu ja nytenyiva di pēmūt ax juu’ ve’e nikojtsva’atsjudap ku ovintsova yaktōnūt tyōōnkjēx.

Article 24

Tukidaakjupe’e jayu jats pyoo’kxūn xēē yakmo’ojūt axjō’n tyukida’akyjū, ve’em ax jō’n yakmujōyūt, namvaat pyēē’kx.

Article 25

Vā’ā ve’e jayu tukidaakjup jats oy tsōj tsyēēnat, ve’em mēēt tsyaanū kyoo, jats kyaaky nyēē, vyit xyox jats tyējlk jōma jyōōjtykat, tsyoojy di paa’tūt vin’it tyukida’akyjū, tukidaakjūp jats yakputēkat pēnū ka’a tii tyōōnk, pēnū pējkjūp, pēnū yakku’oo’kp, pēnū mēj’ōnūkinūp uk pēnū tii ayo’vūn yaknajxyp, uk jyatikējxa.

Tukidaakjup jā tē’ēxtējk juu’ maaxmēēt jats yakputēkat, nayve’empa naaydūm ’ōnūkta juu’ jām tyee’ tyaak, uk pu juu’ tyee’ ka’ijtp nay tukidaajidip tse’e jats putējkin yakmo’odat.

Article 26

Tukidaakjup jayu jats y’ixpēkūt. Tukidaakjup tse’e jats pi’k ōnūk ve’emji y’ixpēkūt juu’ jā ku y’ ixpējkin dū tsoo’ndūk. Nay ve’em ixpēkūpe’e jā pi’k’ōnūk oyam tee’ taak di ja ka tsokūt. Jats juu’ mēj’ixpējkin tō’kē’ēyji jayu di vinmatsyjū; ve’em ax jō’n jayu jā myēēdaakūn.

Vā’ā ve’e tyukida’aky jats ja ixpējkin tyōnūt vintso jayu oy tsōj di tukjōōjtykat, jats jayu yakvintsē’ēgat, jats di nijavat vintso jyōōjtykat; jats pyutēkat vintso nyavyinmotujadat, uk pu jayu nyayjavajūt, tō’k it uk viijnk it , ve’em ax jō’n jōmajaty costumbre tyikūts, uk pu jaantsy ja’vūn; jats yak’ixūt pēn vintso yaktukjōōjtykat Naciones Unidas pyava’nūn.

Tukidaakjūp tse’e jā tee’ taak jats di vinkontat pēn tii ixpējkin tyukmutsojktup tsyaan kyoo.

Article 27

Tukidaakjup xa ve’e jayu jats di vinkonūt jā yakxoojntkūn pēn juu’ tsyējkp di tuktēkat kyajpūnkējxm, o’yivap tse’e jats di tuktējktivat pēn tii vijjūn kājjūn ne’e jājip uk o’yip jā kajpūnkūjx.

Tukidaakjup pe’e jayu jats yakvintsē’kijat pēn ti ve’e yak’oyip yakpaadip, uk pu pēn ti ve’e y’ixpū pyaatyp mēēt jā vyijjūn kyājjūn.

Article 28

Vā’ā ve’e tukidaakjup jats yē kēts yē ayōōk juu’ yam tōōmp kojtsjup jats yē yo’oyūt jyajōma itū naxviijn ax jō’n ixyam dū nipayo’oy, jats yakkutyōnūt vintso dū vinmatsyjū

Article 29

Vā’ā ve’e dū vinmatsyjū jats yakmutōnūpe’e kajpūn, kūx jämme’e jayu jyōōjtykat nyaxviijnat vintso dū vinmatsyjū.

Ku tse’e tsyokjūt jats ja jayu oy jyōōjtykat vā’ā tse’e ja jayu pava’nūn yakkutōjkūxjūp jats ve’em y’oyat jā jōōjtykūn mēēt jā myujayū, jats ve’em oy jā jyōōjtykūn dū yaknaxtat.

Ka’a yē ve’e yē pava’nūn ovintsova jayu dū yaktōōnkpaa’tūt, ve’emji ve’e tyōnūt vintso Naciones Unidas dū pava’any.

Article 30

Ka’a ve’e tyukida’akjū jats ixyē’ē yē pava’nūn ovintsova jā yakkutōjkpa dū yaktōnūt uk jyapēna dyaktōnūt pēn vintso dū ka vinmatsyjū, ax jō’n myujayu di nin tukmutokintōnūt.